

Sygn. akt I KK 26/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 listopada 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Rafał Malarski (przewodniczący)

SSN Kazimierz Klugiewicz

SSN Eugeniusz Wildowicz (sprawozdawca)

Protokolant Weronika Woźniak

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Grzegorza Krysmanna,
w sprawie **A. O.**

skazanej z art. 77 pkt 2 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości i in.,
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 23 listopada 2022 r.,

kasacji wniesionej przez Rzecznika Praw Obywatelskich na korzyść

od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu

z dnia 7 lutego 2018 r., sygn. akt II AKa 398/17

zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w Legnicy

z dnia 9 czerwca 2017 r., sygn. akt III K 143/12,

**uchyla zaskarżony wyrok w części utrzymującej w mocy
wyrok Sądu I instancji co do czynu z art. 77 pkt 2 i art. 79 pkt 4
ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (pkt III) i
sprawę w tym zakresie przekazuje Sądowi Apelacyjnemu we
Wrocławiu do ponownego rozpoznania.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Okręgowego w Legnicy z dnia 9 czerwca 2017 r., sygn. akt III K 143/12, A. O. została uznana za winną tego, że:

1) w okresie od 29 października 2010 r. do 14 listopada 2011 r. w G. prowadząc działalność gospodarczą pod firmą „t.” sp. z o.o. pełniąc w niej funkcję prezesa zarządu, działając z góry powziętym zamiarem w celu osiągnięcia korzyści majątkowej doprowadziła szereg osób - klientów sklepu internetowego do niekorzystnego rozporządzenia mieniem poprzez wprowadzenie w błąd co do zamiaru realizacji zamówień na dostawę i sprzedaż artykułów w postaci sprzętu RTV i AGD, w ten sposób, że przyjęła na rachunki firmowe spółki kwoty z tytułu przedpłat za zamówiony towar stanowiące mienie znacznej wartości w łącznej kwocie 1.540.231,51zł, a następnie nie dostarczyła towaru ani nie dokonała zwrotu pobranych kwot, tj. przestępstwa z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k. i za to, na podstawie art. 294 § 1 k.k., wymierzono jej karę 3 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności;

2) w okresie od 24 września 2010 r. do 01 maja 2012 r. w G. prowadząc działalność gospodarczą pod firmą „t.” sp. z o.o. z siedzibą w G. pełniąc w niej funkcję prezesa zarządu i z tego tytułu posiadając obowiązek zajmowania się sprawami majątkowymi przez nadużycie udzielonych uprawnień w celu osiągnięcia korzyści majątkowej z góry powziętym zamiarem podejmowała działania niekorzystne dla funkcjonowania spółki w ten sposób, że:

- w okresie od 28 grudnia 2010 r. do 1 maja 2012 r. z rachunku firmowego spółki przełała jak i wpłaciła gotówką na rachunek maklerski nr [...] prowadzony przez Dom Maklerski dla spółki kwotę łączną 519.405,00 zł i wykonała na przedmiotowym rachunku transakcje ponosząc stratę z tytułu obrotów w łącznej kwocie w wysokości 294.197,35 zł, stanowiącej mienie znacznej wartości,

- w okresie od 25 września 2010 r. do 20 lipca 2011 r. dokonała wypłat gotówkowych z rachunków firmowych spółki „t.” w łącznej kwocie 466.672,94 zł. przywłaszczając to powierzone jej mienie stanowiącej mienie znacznej wartości, czym spowodowała szkodę majątkową w wielkich rozmiarach w łącznej kwocie 760.876, 29 zł. w mieniu spółki, tj. przestępstwa z art. 284 § 2 k.k. w zw. z art. 294 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k., za co wierzono jej karę 3 lat pozbawienia wolności;

3) w okresie od 1 kwietnia 2011 r. do 30 listopada 2012 r. w G. prowadząc działalność gospodarczą pod firmą „t.” sp. z o.o. z siedzibą w G. pełniąc w niej funkcję prezesa zarządu wbrew przepisom ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości nie sporządziła sprawozdania finansowego spółki za rok 2010 i 2011 oraz nie złożyła ich we właściwym rejestrze sądowym, tj. przestępstwa z art. 77 pkt 2 i art. 79 pkt 4 ustawy o rachunkowości z dnia 29 września 1994 roku w zw. z art. 11 § 2 k.k., za które wymierzono jej karę 6 miesięcy pozbawienia wolności.

Sąd Okręgowy połączył jednostkowe kary pozbawienia wolności i wymierzył A. O. karę łączną 4 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności. Ponadto nałożył na oskarżoną obowiązek naprawienia szkody przez zapłatę określonych kwot na rzecz pokrzywdzonych.

Od powyższego wyroku apelację wniosła obrońca oskarżonej, która zaskarżyła wyrok Sądu I instancji w zakresie czynów opisanych w punktach I i II części wstępnej wyroku oraz co do wymiaru kary łącznej.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu, wyrokiem z dnia 7 lutego 2018 r., sygn. akt II AKa 398/17, zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że wyeliminował z opisu czynu przypisanego A. O. działanie na szkodę jednej z osób, co w konsekwencji skutkowało zmianą wartości mienia stanowiącego przedmiot przestępstwa, a za podstawę wymiaru kary za ten czyn przyjął przepisy art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. (pkt Ia). Ponadto, z rozstrzygnięcia zawartego w pkt V wyroku Sądu Okręgowego, wyeliminował obowiązek naprawienia szkody wobec ośmiu pokrzywdzonych (pkt Ib). W pozostałym zakresie zaskarżony wyrok utrzymał w mocy (pkt II).

W dniu 5 kwietnia 2022 r. Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł na podstawie art. 521 § 1 k.p.k. kasację od powyższego wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu. Zaskarżył go w części utrzymującej w mocy wyrok Sądu I instancji co do czynu z punktu III na korzyść skazanej.

Zarzucił rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie przepisów prawa procesowego, a mianowicie art. 433 § 1 k.p.k. w zw. z art. 440 k.p.k., polegające na zaniechaniu należytego skontrolowania, poza granicami zaskarżenia, prawidłowości przypisania skazanej odpowiedzialności za czyn z pkt III wyroku Sądu I instancji, co w konsekwencji doprowadziło do utrzymania go w

mocy, pomimo tego, że obarczony był on w tym zakresie rażącym naruszeniem art. 7 k.p.k. i 410 k.p.k., polegającym na braku analizy całokształtu ujawnionych okoliczności i prawidłowej oceny dowodów z dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy, w kontekście pełnienia przez oskarżoną funkcji prezesa zarządu w spółce i możliwości przypisania jej odpowiedzialności za czyny z art. 77 pkt 2 i art. 79 pkt 4 ustawy o rachunkowości z dnia 29 września 1994 r.

Wskazując na powyższe wniósł o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu we Wrocławiu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Kasacja jest zasadna.

Na wstępie przypomnieć trzeba, że zgodnie z art. 433 § 1 k.p.k. Sąd odwoławczy rozpoznaje sprawę w granicach zaskarżenia, a jeżeli w środku odwoławczym zostały wskazane zarzuty stawiane rozstrzygnięciu - również w granicach podniesionych zarzutów, uwzględniając treść art. 447 § 1-3 k.p.k., a w zakresie szerszym w wypadkach wskazanych w art. 435 k.p.k., art. 439 § 1 k.p.k., 440 k.p.k. i art. 455 k.p.k. Z kolei art. 440 k.p.k. stanowi, że jeżeli utrzymanie orzeczenia w mocy byłoby rażąco niesprawiedliwe, podlega ono, niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów, zmianie na korzyść oskarżonego albo w sytuacji określonej w art. 437 § 2 k.p.k. uchyleniu. Zauważyć przy tym należy, że sąd odwoławczy może uwzględnić z urzędu każdą podstawę odwoławczą (art. 438 k.p.k.), jeśli byłaby ona przyczyną wydania rażąco niesprawiedliwego orzeczenia. Podkreślić również wypada, że art. 440 k.p.k. uprawniający sąd do zmiany lub uchylenia orzeczenia na korzyść oskarżonego niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów (w wypadku rażącej niesprawiedliwości), dotyczy jedynie orzeczenia, które przynajmniej w części zostało zaskarżone zwykłym środkiem odwoławczym.

Analiza akt sprawy niniejszej wskazuje, że kontrola instancyjna przeprowadzona przez Sąd Apelacyjny we Wrocławiu nie była rzetelna i wszechstronna. Sąd odwoławczy zaniechał bowiem skontrolowania, poza granicami zaskarżenia, prawidłowości przypisania oskarżonej odpowiedzialności za czyn z punktu III wyroku Sądu Okręgowego w Legnicy. Wskutek tego doszło do

utrzymania w mocy tego wyroku, pomimo że w odniesieniu do tego czynu był on dotknięty rażącym i mającym istotny wpływ na jego treść naruszeniem przepisów prawa karnego procesowego, tj. art. 7 k.p.k. i 410 k.p.k.

Zgodzić się należy ze skarżącym, że Sąd I instancji nie poddał należytej, zgodnej z zasadami określonymi w tych przepisach, analizie i ocenie ujawnionych w postępowaniu okoliczności związanych z czasem pełnienia przez A. O. funkcji prezesa zarządu spółki.

Oskarżona została uznana za winną popełnienia przestępstwa z art. 77 pkt 2 i art. 79 pkt 4 ustawy o rachunkowości z dnia 29 września 1994 r. w zw. z art. 11 § 2 k.k., polegającego na tym, że w okresie od 1 kwietnia 2011 r. do 30 listopada 2012 r. w G., prowadząc działalność gospodarczą pod firmą „t.” sp. z o.o. z siedzibą w G., pełniąc w niej funkcję prezesa zarządu, wbrew przepisom ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości nie sporządziła sprawozdania finansowego spółki za rok 2010 i 2011 oraz nie złożyła ich we właściwym rejestrze sądowym. Przypisany oskarżonej czyn stanowi przestępstwo indywidualne, charakteryzujące się tym, że ustawodawca zawęził krąg osób zdolnych do jego popełnienia poprzez wskazanie określonej cechy sprawcy. Oznacza to, że tylko osoba o danych przymiotach jest adresatem norm prawnych zawartych w art. 77 i 79 ustawy o rachunkowości. Na podstawie tych przepisów odpowiedzialność karną ponosić może tylko ta osoba, na którą przepisy ustawy o rachunkowości nakładają obowiązki związane z prowadzeniem ksiąg rachunkowych, a więc kierownik jednostki (por. postanowienie SN z dnia 11 lutego 2004 r., IV KK 410/03 oraz Piotr Kiziukiewicz, Komentarz do art. 77 [w:] Ustawa o rachunkowości. Komentarz (red.) Teresa Kiziukiewicz, Wyd. VIII, publ. Lex). W przypadku spółki z ograniczoną odpowiedzialnością osobą taką jest członek zarządu spółki.

Z dokumentów ujawnionych na rozprawie przed Sądem Okręgowym w Legnicy wynika, że A. O. przestała pełnić funkcję prezesa zarządu spółki z dniem 19 maja 2011 r. Świadczy o tym treść uchwały podjętej na Nadzwyczajnym Zgromadzeniu Wspólników w dniu 19 maja 2011 r. o odwołaniu A. O. z tej funkcji. Na podstawie tej uchwały złożono następnie wniosek o zmianę wpisu w Krajowym Rejestrze Sądowym, w którym, na skutek uchybień formalnych wniosku, oskarżona figurowała jako prezes zarządu spółki znacznie dłużej niż faktycznie zajmowała to

stanowisko. Ponieważ jednak wpis do rejestru ma charakter deklaratoryjny, obowiązek, którego uchybienie zarzucono oskarżonej, wiązał ją wyłącznie do dnia 19 maja 2011 r.

Sąd I instancji nie dokonując oceny tego dokumentu i tym samym skutków uchwały z dnia 19 maja 2011 r. rażąco naruszył art. 410 k.p.k., gdyż oparł orzeczenie w tym zakresie na części, miarodajnego do czynienia prawidłowych ustaleń faktycznych, materiału dowodowego. Ponieważ przyjęte za podstawę tego rozstrzygnięcia ustalenia co do okresu pełnienia przez oskarżoną funkcji prezesa zarządu spółki stoją w sprzeczności z poprawnym rozumieniem skutków uchwały wspólników z dnia 19 maja 2011 r. i logicznymi jej konsekwencjami dla odpowiedzialności karnej oskarżonej za ten czyn, w postępowaniu przed tym Sądem doszło również do rażącego naruszenia art. 7 k.p.k.

Pominięta przez Sąd I instancji okoliczność odwołania oskarżonej z funkcji prezesa zarządu spółki miała decydujące znaczenie w zakresie przypisania jej odpowiedzialności karnej za zarzucane aktem oskarżenia przestępstwo z art. 77 pkt 2 i art. 79 pkt 4 ustawy o rachunkowości. Zgodnie z przepisami ustawy o rachunkowości A. O. była zobowiązana sporządzić sprawozdanie finansowe spółki za rok 2010 i złożyć je w sądzie w okresie 3 miesięcy od zakończenia roku obrotowego, a więc licząc od 31 grudnia 2010 r. Nie dopełniła tego obowiązku w ustawowym terminie ani do czasu zakończenia pełnienia funkcji prezesa zarządu w dniu 19 maja 2011 r. Fakt, że po jej odejściu z zarządu spółki, spółka ta dalej prowadziła działalność, w którą A. O. była zaangażowana i że pozostawała jedynym udziałowcem spółki aż do dnia jej wykreślenia z rejestru (jak wynika z odpisu pełnego z Rejestru Przedsiębiorców w KRS), nie jest równoznaczny z dalszym spoczywaniem na niej obowiązku prowadzenia dokumentacji spółki i istnieniem podstaw do pociągnięcia jej do odpowiedzialności za przestępstwo, które popełnić może wyłącznie osoba kierująca jednostką. Okoliczność ta wywiera oczywisty wpływ na możliwość przypisania A. O. odpowiedzialności karnej w zakresie zarzucanego jej przestępstwa z art. 77 pkt 2 i art. 79 pkt 4 ustawy o rachunkowości w okresie od 19 maja 2011 r. do 30 listopada 2012 r., to jest za zaniechanie sporządzenia sprawozdania finansowego spółki za 2011 r i złożenia go

we właściwym rejestrze sądowym, a nie została wzięta pod uwagę przez Sąd I instancji.

Uchybienia te nie zostały dostrzeżone przez Sąd odwoławczy, który nie dokonując należytej kontroli orzeczenia poza zakresem zaskarżenia, rażąco naruszył art. 440 k.p.k.

Zaskarżone kasacją orzeczenie, którym utrzymano w mocy wyrok Sądu I instancji obarczony rażącym i mającym istotny wpływ na jego treść naruszeniem prawa procesowego, było rażąco niesprawiedliwe w rozumieniu art. 440 k.p.k., gdyż nie wyeliminowało z obrotu prawnego orzeczenia skazującego oskarżoną za dokonanie zarzucanego jej aktem oskarżenia przestępstwa z art. 77 pkt 2 i art. 79 pkt 4 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości, pomimo zasadniczych wątpliwości co do możliwości przypisania jej w tym zakresie odpowiedzialności karnej.

Dlatego Sąd Najwyższy, dzielając podniesiony w kasacji zarzut rażącego naruszenia przepisów prawa procesowego oraz wniosek skarżącego, uchylił wyrok w zaskarżonej części i przekazał sprawę Sądowi Apelacyjnemu we Wrocławiu do ponownego rozpoznania.

Sąd ten przy ponownym rozpoznaniu uwzględni powyższe uwagi i wskazania (art. 442 § 3 k.p.k. w zw. z art. 518 k.p.k.).

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy orzekł jak w wyroku.

[as

al]